

Motion till riksdagen 2024/25:3136

av Fredrik Olovsson m.fl. (S)

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet för turismpolitiken ska vara att Sverige ska ha en hållbar turism, med ett hållbart resande och en hållbar och konkurrenskraftig besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för besökare, boende, företag och investeringar i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet för handelspolitiken ska vara en fri, hållbar och rättvis handel och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med ett reformerat system för korttidsarbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvinnors företagande och att underlätta övergången från utbildning till entreprenörskap bland kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att starta nya samverkansprogram för svensk konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för en nationell plattform för startups och scaleups och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för fler projekt som omfattas av IPCEI-regelverket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett samhällsuppdrag för Lernia AB och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillvarata digitaliseringens möjligheter för att förbättra servicen inom den statliga förvaltningen och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för deeptech och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en väl fungerande konkurrens och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för småföretagare i kontakten med myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för kooperativt företagande och att regeringen bör uppmärksamma Kooperationens år och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändringstillstånd ska vara regel vid ändringsprövningar för miljötillstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lex Cementa med en permanent möjlighet för regeringen att kunna tillståndspröva samhällsviktig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för utvinning av metaller och mineral från såväl primära som sekundära källor med särskilt fokus på innovationskritiska metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kritiska råmaterial och strategiska råmaterial samt basmetaller och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett snabbspår för brytning av kritiska jordartsmetaller och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera och inkludera prospektering och strategiska råmaterial i mineralstrategin och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en fungerande upphovsrätt i ljuset av utvecklingen inom AI och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett snabbspår för handläggning av patentansökningar inom grön teknik och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en frivillig privat försäkring mot patentintrång och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta fram en offensiv innovationsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om immaterialrätt och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett nationellt kunskapscentrum för immaterialrätt och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka användningen av patentinformation och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa intrång i immateriella rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att internationella hinder för klimatsmarta produkter och lösningar tas bort samt att investeringar i klimatvänlig teknik underlättas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka och utveckla Global Deal och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att stärka och modernisera WTO, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att utveckla och fördjupa EU:s inre marknad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att varje medlemsstat inrättar ett nationellt kontor för den inre marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka handeln med Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa kringgåendet av sanktionerna mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att fler frihandelsavtal ingås samt att pågående förhandlingar om frihandelsavtal förs i hamn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU ansluter sig till frihandelsavtalet CPTPP, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det ställs sociala samt klimat- och miljömässiga krav i frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla hållbarhetskapitel i frihandelsavtal och koppla dem till sanktionsmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de aktörer som ingår i Team Sweden, inte minst Business Sweden och Visit Sweden, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla satsningen på regionala exportcentrum och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tabell 1 Anslagsförslag för 2025 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Verket för innovationssystem	286 870	±0
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 410 855	150 000
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	881 268	±0
1:4 Tillväxtverket	426 447	-10 000
1:5 Näringslivsutveckling	254 042	-13 000
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	75 303	±0
1:7 Turismfrämjande	109 613	+5 000
1:8 Sveriges geologiska undersökning	404 039	±0
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	±0
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	±0
1:11 Bolagsverket	152 881	30 000
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	12 327	±0
1:13 Konkurrensverket	216 726	±0
1:14 Konkurrensforskning	10 804	±0
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	39 910	±0
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	68 850	±0
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	11 000	±0
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16 860	±0
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	18 000	±0
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472	±0
1:21 Patent- och registreringsverket	356 807	±0
1:22 Stöd vid korttidsarbete	365 000	±0
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	36 259	±0
2:2 Kommerskollegium	115 250	+4 000
2:3 Exportfrämjande verksamhet	484 367	+7 000
2:4 Investeringsfrämjande	103 772	+7 000
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	23 517	±0
2:6 Bidrag till standardiseringen	45 136	±0
2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000	±0
Summa	8 315 298	180 000

Anslag 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling +150 miljoner

Vi tillför medel för ökade insatser för den svenska innovationspolitiken och satsningar på avancerad digitalisering samt andra särskilt viktiga teknikområden.

Anslag 1:4 Tillväxtverket –10 miljoner

Vi vill effektivisera förenklingsarbetet och minskar anslaget med 10 miljoner till förmån för andra satsningar inom utgiftsområdet.

Anslag 1:5 Näringslivsutveckling –13 miljoner

Vi vill effektivisera arbetet med utvärdering av främjandeåtgärder samt i förenklingsuppdraget till förmån för ytterligare 5 miljoner för kvinnors företagande samt i övrigt för andra satsningar inom utgiftsområdet.

Anslag 1:7 Turismfrämjande +5 miljoner

Vi ökar anslaget för Visit Sweden och marknadsföringen av Sverige.

Anslag 1:11 Bolagsverket +30 miljoner

Vi tillför medel för ökade insatser mot ekonomisk brottslighet med företag som brottsverktyg.

Anslag 2:2 Kommerskollegium +4 miljoner

Vi tillför medel för att stärka arbetet med att upprätthålla sanktionerna mot Ryssland.

Anslag 2:3 Exportfrämjande +7 miljoner

Vi tillför medel för att förstärka det exportfrämjande arbetet.

Anslag 2:4 Investeringsfrämjande +7 miljoner

Vi tillför medel för att förstärka det investeringsfrämjande arbetet.

Politikens inriktning

Näringspolitik

Grön tillväxt för starkt konkurrenskraft

I en tid av stora samhällsutmaningar och behov av snabb omställning till ett fossilfritt välfärdsland behöver Sverige använda sin position som världsledande på innovation för att fortsätta stärka Sveriges konkurrenskraft och svensk exports kapacitet att växa på nya marknader. För att klara den gröna omställningen behöver Sverige vara ett land som är attraktivt för industrietableringar. Den socialdemokratiska regeringen möjliggjorde

flera satsningar som skulle attrahera investeringar i Sverige som både stärker vår konkurrenskraft och bidrar till målet om världens första fossilfria välfärdsland.

De stora utmaningar Sverige står inför kräver en mångsidig och fördjupad samverkan mellan näringsliv, universitet och högskola, civilsamhälle och offentliga aktörer. I Sverige har vi alltid välkomnat ny teknik och antagit utmaningarna som ställts på såväl politik som näringsliv. Det var genom ny teknik som vi byggde välfärdssamhället och det är genom att fortsätta utveckla svensk industri och främja innovationer som vi kommer bygga morgondagens välstånd.

Sverige har en stark industri som bidrar till lösningar för grön omställning, vilket både skapar jobb i hela landet och stärker förutsättningarna för svenskt näringsliv att lyckas på globala marknader. Unga innovativa företag är viktiga för omställning och stärkt konkurrenskraft. Dessa företag utgör en viktig del av Sveriges framtida näringsliv där många bidrar till klimatsmarta lösningar.

För att säkerställa en grön omställning och motverka en förlängd lågkonjunktur behöver arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi fortsätta att påskyndas. Genom omställning, teknikutveckling och innovation för cirkulära lösningar kan viktiga steg tas för stärkt konkurrenskraft. Genom hållbart nyttjande av våra resurser kan det svenska näringslivets gröna omställning bidra till nationella och globala klimat- och miljömål.

För närvarande pågår eller planeras flera stora industriinvesteringar som är drivna av klimatomställningen. Det är centralt att det skapas goda förutsättningar för att dessa etableringar och expansioner kraftfullt kan bidra till den gröna omställningen och industrins konkurrenskraft. Det arbete som bedrivs inom Industriklivet behöver stärkas för att svensk industri ska kunna ställa om snabbare och minska sina utsläpp. Vidare behöver de satsningar som Sveriges geologiska undersökning har påbörjat beträffande mineral och metaller från sekundära resurser fortsätta för att bidra till minskade utsläpp.

Sveriges elsystem ska vara en konkurrensfördel genom hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften är exempelvis en nyckelfråga för att öka energiproduktionen.

Viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI) är ett sätt att ge statligt stöd för att främja banbrytande innovation och infrastruktur av stor betydelse för miljö-, energi- och transportpolitiken. Sverige var det enda land i EU som initialt hade fler än ett projekt som omfattades av IPCEI-regelverket och vi socialdemokrater vill se att regeringen fortsätter lista projekt enligt regelverket och ser över på vilket sätt detta kan möjliggöras.

Sverige behöver fortsatt vara ett föregångsland i den gröna omställningen genom att attrahera investeringar till vårt land och skapa förutsättningar för svenska företag att växa sig konkurrenskraftiga. EU har presenterat The Green Industrial Plan, Fit for 55-paketet och EU Green Deal. Svenska regeringen behöver fortsätta driva en offensiv plan för klimatomställningen i EU. USA har presenterat Inflation Reduction Act som innebär stora investeringar i den amerikanska marknaden för att attrahera gröna industrier till USA. För att inte halka efter ska Sverige visa ledarskap och vara i takt med näringslivet för att stärka svensk konkurrenskraft och inte bli förlorare i den gröna omställningen.

Ett utbildat folk

Redan i dag är arbetsmarknadens behov av personal och kompetens stora och den prognosen ser ut att hålla i sig och växa även i framtiden. Kompetensförsörjnings-

behoven i näringslivet är omfattande och ska mötas samtidigt som stora behov även finns i välfärdssektorn.

Den gröna omställning som nu sker i samhället och i näringslivet kräver en aktiv stat som möter behoven av ny kunskap och kompetens för att individer ska kunna ta de nya jobb som växer fram. För att kunna säkra kompetensförsörjningen inom bland annat framväxande branscher måste vi kunna säkerställa att människor har möjlighet att utbilda sig genom hela livet. Kompetensförsörjningssystemet ska möta industrins behov och främja dess långsiktiga utveckling. Sverige ska vara ledande i forskning inom områden som bidrar till att stärka den industriella produktionen av varor och tjänster i Sverige.

Staten bör vara en aktiv ägare i Lernia AB och vi socialdemokrater vill att regeringen tar fram förslag på ett samhällsuppdrag till bolaget som riktar sig till insatser för att möta kompetensbristen i den gröna industrin. Regeringen bör ta initiativ för att samarbeta med näringslivet och branscher för att identifiera kommande kompetensbehov och se över möjligheten att utveckla utbildningsformer som kan hjälpa till att säkerställa att utbildningen är relevant för de branscher där kompetensbrist råder. Arbetsmarknaden är i snabb förändring, yrken försvinner och skapas i takt med digitaliseringen och den snabba teknikutvecklingen. Det här ställer krav på flexibilitet från både arbetstagare och arbetsgivare. Partsmodellen på svensk arbetsmarknad är central för att det ska fungera och vi behöver fortsätta satsa på utbildning, ge fler människor möjlighet att ställa om mitt i livet och attrahera internationell expertkompetens.

Arbetsgivare behöver i hög grad prioritera kompetensutveckling för sina anställda, och arbetstagare behöver i sin tur ha kunskap om omställningsstudiestödet. Det kräver utökade möjligheter till rådgivning och vägledning, det förbättrar förutsättningarna för omskolning till arbetstagarens fördel.

Säkra den svenska arbetskraften

En viktig insats i utsatta lägen är möjligheten att använda systemet för korttidsarbete. Under pandemin satte den socialdemokratiska regeringen ett system för korttidsarbete på plats och det kom att rädda tiotusentals jobb och bidrog till att Sverige snabbare kunde starta igång ekonomin efter pandemin. Systemet med korttidsarbete behöver vårdas, värnas och förbättras – i synnerhet i tider av lågkonjunktur. Det fusk och överutnyttjande som har rapporterats efter pandemin visar på ett i vissa delar uppstramat regelverk medan andra förändringar behöver genomföras för att underlätta användandet. Vi menar därför att regeringen ska gå vidare med förslagen i utredningen om korttid (SOU 2022:65 En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk). En sådan förändring har stöd av parterna på arbetsmarknaden och konjunkturläget gör det extra angeläget att snabba på beredningen av ett uppdaterat korttidssystem.

En startup- och scaleup-scen i världsklass

Sverige är ett av världens mest attraktiva länder vad gäller startups och scaleups, men vi tappar fart. Den socialdemokratiska regeringen visade att staten kan vara en aktiv part som bidrar till att utveckla startup- och scaleup-scenen, inte minst genom Saminvest AB som möjliggjorde mer riskkapital och ökade medel till exempelvis Vinnova. I jämförbara länder som Storbritannien, Nederländerna och Sydkorea ser vi en aktiv stat som

tillsammans med näringslivet skapar förutsättningar för att innovativa startups och scaleups ska kunna växa och därigenom bidra till stärkt konkurrenskraft. Därför vill vi socialdemokrater se vidare stöd till inkubatorer och acceleratorsprogram som ger utbildning, mentorer och arbetsutrymme till startups.

Vidare bör regeringen arbeta med nya samverkansprogram som tar fasta på vad Sverige är bra på och samla olika branscher i syfte att stärka vår konkurrenskraft. För oss socialdemokrater är det givet att startups och scaleups bör vara en självklar del av dessa samverkansprogram. Sverige behöver en nationell plattform som löpande samlar och analyserar behov och utmaningar för startups och scaleups tillväxt. Det gör att berörda parter såsom politik, näringsliv och investerare kan rikta insatser där det ger störst effekt för bolagen. En sådan plattform skulle även kunna rikta startups och scaleups till olika instanser för rådgivning, utbildning och stöd. Vidare ser vi behovet av en instans som samlar data om Sveriges innovationssystem och våra höginnovativa bolag. Detta skulle kunna göras via en nationell plattform. Business Sweden är en viktig aktör för svenska startups och scaleups och vi ser behovet av att se över på vilket sätt Business Sweden kan skapa ytterligare förutsättningar för svenska startups och scaleups att utvidga sina internationella affärer.

I stället för att investera i våra höginnovativa bolag har regeringen genomfört nedskärningar på innovationsområdet. De tillskott som aviserats i budgeten för 2025 kompenserar knappt för det som tidigare skurits bort och svarar inte emot behoven av förstärkningar. Vi socialdemokrater anser att stödet till det svenska innovationssystemet ska öka och att regeringen ska presentera en innovationsstrategi som tar fasta på vad vi i Sverige är bra på.

Sverige ska vara världens mest innovativa land

Vi socialdemokrater anser att Sverige fortsatt behöver fördjupa sina relationer med andra innovationsintensiva länder för att fortsatt vara ett av världens mest innovativa länder. Detta sker t.ex. genom fortsatt utveckling av de bilaterala strategiska innovationspartnerskapen och statens innovations- och forskningskontor i utlandet. Sverige ska fortsatt vara aktivt i D9+-samarbetet och stärka den digitala inre marknaden.

Statliga Vinnova och Rise är avgörande i vårt innovationssystem, och tillsammans med näringslivet, lärosäten och andra aktörer driver de på utvecklingen i Sverige som bidrar till både nya varor och tjänster. De under 2023 invigda elektromobilitetslabben i Borås, Göteborg och Nykvarn är andra exempel på hur staten kan skapa förutsättningar att genom industripolitiska satsningar förbättra näringslivets möjligheter att utveckla teknik och produkter som kan stödja klimatomställningen. Det behövs en fortsatt statlig strategi för denna typ av testanläggningar.

Den socialdemokratiska regeringen arbetade med samverkansprogram som skulle föra samman universitet och högskolor, näringslivet, civilsamhälle, intresseorganisationer och politik. Det var aktiv näringspolitik som syftade till att ta ett helhetsgrepp och tillsammans stärka svensk konkurrenskraft. Det var en väl fungerande metod som med fördel bör utvecklas ytterligare.

Sverige ska vara en ledande life science-nation. Tillsammans med närvaron av en stark life science-industri i Sverige och genom fortsatta satsningar inom forskning, utbildning och innovation kan hälsan i befolkningen förbättras, sjukvården och omsorgen utvecklas och Sveriges ekonomiska välstånd stärkas. I genomförandet av samverkansprogrammet Hälsa och life science samt den nationella life science-strategin prioriteras

bl.a. tvärssektoriell forskning och innovation, proteinforskning och läkemedelsproduktion samt individanpassad diagnostik och vård. Biologiska läkemedel, vilka är en helt ny generation läkemedel som inkluderar flera av de framgångsrika vacciner som tagits fram mot covid-19, förväntas bli en del av framtidens mer skraddarsydda behandlingar. Vi vill även se planer för ett långsiktigt forskningsprogram inom life science för att fortsatt satsa på vår gemensamma hälsa genom kvalitativa läkemedel; det säkrar en stark svensk life science-industri.

Vidare ser vi anledning för Sverige att arbeta mer fokuserat mot deeptechbolag som står för de viktigaste innovationerna för att göra samhället mer hållbart. I samband med utformningen av en nationell innovationsstrategi ser vi att det även krävs en strategi för deeptechbolag för att fler idéer ska kommersialiseras genom riktade insatser såsom riskkapital, rådgivning och nätverk till bolag som kommer erbjuda produkter i världsklass till stora industrier och själva ha förmågan att växa till egna stora bolag.

Den svenska regeringens nedskärningar i BP24 har skadat de svenska innovationssystemen och skapat en oro i branschen. De medel som återförs i årets budgetproposition är inte tillräckliga. Därför ökar vi avsevärt de medel som riktas till Vinnova. Så kan vi säkra Sveriges plats som världsledande innovationsnation.

Ett jämställt näringsliv

Antalet kvinnliga företagare i Sverige har ökat under de senaste åren såväl i vanliga SME-företag som i startups och scaleups. Dock är andelen kvinnor som är egenföretagare betydligt lägre än för män och det finns fortfarande utmaningar med jämställdhet inom företagande i Sverige. Kvinnor har i genomsnitt lägre representation i ledande befattningar och i vissa branscher. En stor del av problemet är tillgången till finansiering och kapital för många kvinnliga företagare. Många kvinnor uppger att de stött på svårigheter att få lån eller investeringar i jämförelse med manliga entreprenörer. Den tidigare socialdemokratiska regeringen och andra aktörer i Sverige arbetade med att främja kvinnors företagande genom politiska åtgärder som inkluderade lika möjligheter och ekonomiskt stöd till kvinnliga entreprenörer. Detta gjordes genom uppdrag till bl.a. Tillväxtverket och vi ser nu ett behov av att vidareutveckla det arbetet genom att ge fler myndigheter uppdrag om att främja kvinnors företagande.

Vi ser emellertid ett fortsatt stort behov av att stötta kvinnors företagande och möjliggöra för fler att ta klivet och bli egenföretagare. Sverige riskerar att tappa viktiga innovationer och konkurrenskraft om inte hela befolkningen får lika förutsättningar att kunna starta eget företag.

Relevanta myndigheters regleringsbrev bör därför inkludera ett främjande av kvinnors företagande. Utlysningar och finansieringserbjudanden i statligt initierade eller finansierade initiativ behöver utformas för att ge kvinnor och män lika möjligheter att utvecklas. Vi vill att fler kvinnor ska upplysas och motiveras att ansöka om riskkapital, och de statliga aktörerna bör i större omfattning rikta sig till kvinnors företagande. Vidare bör det undersökas på vilket sätt övergången från utbildning till entreprenörskap kan stärkas bland kvinnor på våra lärosäten. Regeringens uppdrag till Tillväxtverket om att stärka kvinnors företagande är otillräckligt. Regeringen bör återkomma med kraftiga åtgärder för att se till att öka jämställdheten bland företagare i Sverige.

Ett land värt att besöka

Besöksnäringen och turismen stärker Sverige som land och främjar en positiv Sverige-bild som bidrar till ökad handel och att fler investeringar hamnar i Sverige. Besöksnäringen innebär inte sällan att även människor som lever och verkar på landsbygden och i glesbygden får ökade möjligheter till välstånd när arbetstillfällena skapas som ett led i en utökad besöksnäring. Många unga och nyanlända får sin första sysselsättning i besöksnäringen. En tredjedel av alla anställda är under 26 år och omkring fyra av tio är utlandsfödda. Besöksnäringen är alltså den näring som sysselsätter högst andel utlandsfödda i Sverige och bör ses som en av de viktigaste integrationsmotorerna.

Vi socialdemokrater anser att besöksnäringen behöver få ett särskilt fokus i regeringens arbete för att främja turism men även se till att fler arbetstillfällena skapas. Vi ser att Visit Sweden behöver prioriteras i de turismfrämjande insatser som behövs för att locka besökare till Sverige men även för att främja den inhemska turismen. Vidare anser vi att en övergripande analys av besöksnäringens villkor och förutsättningar behöver ske för att vi bättre ska kunna satsa på de delar som gör Sverige till en attraktiv plats att besöka. Regeringen har tagit bort det turismfrämjande målet för Sverige. Vi anser att riksdagen bör återinföra målen för turismnäringen för att på ett tydligare sätt rikta insatser för att stärka turismen. Målet bör vara att Sverige ska ha en hållbar turism, med ett hållbart resande och en hållbar och konkurrenskraftig besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för besökare, boende, företag och investeringar i hela landet. För att följa upp målet behövs också relevant statistik på området. Regeringen behöver tillse att ett sådant uppdrag riktas till Tillväxtverket.

De kulturella och kreativa branscherna kan bidra till att Sverige fortsätter vara ett attraktivt land att besöka men även som en katalysator för en stärkt Sverigebild. I regeringens strategi på området lyfts behovet av ett samordnat och departementsövergripande arbete mellan berörda departement. Dock saknas konkretion om tillvägagångssätt. Vår utgångspunkt är att en strategi ska skapa förutsättningar för fler jobb, tillväxt och stärkt konkurrenskraft. I denna del vill vi även understryka att Tillväxtverket är en viktig, och möjlig samordnande, aktör.

Ett bättre företagsklimat och sund konkurrens

Stora delar av vår ekonomi utgörs av konkurrensutsatta marknader. Företag som möter konkurrenter skapar fler innovationer än företag som har monopol. Därför främjar väl fungerande konkurrens fler jobb och tillväxt. Målet för den svenska konkurrenspolitiken är väl fungerande marknader och en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna. Men inom många områden finns det i dag brister i hur konkurrensen fungerar, vilket leder till högre priser och/eller sämre produktutbud för konsumenterna och ofta även sämre förutsättningar för mindre, innovativa och växande företag.

I branscher där det finns en effektiv konkurrens kan man se en snabb ökning av produktiviteten. Konkurrens skapar också en press på företagen att bli mer effektiva. Det gör att effektivare företag tar marknadsandelar på bekostnad av mindre effektiva företag. När ineffektiva företag lämnar marknaden och effektiva företag står för produktionen ökar produktiviteten i den svenska ekonomin.

Med många företag på marknaden och när det är lätt att träda in på marknaden blir det svårare för dominanta företag att missbruka sin position. Ett viktigt inslag i konkurrenspolitiken är därför att öppna marknader för nya företag och förhindra missbruk av dominerande ställning. Vi vill se en utvecklad roll för Konkurrensverket

med ökad tillsyn och konkurrensfrämjande arbete som stöder konsumentintresset och bidrar till produktivitet, konkurrenskraftiga marknader och ökad ekonomisk tillväxt. En fråga eller ett problem som i dag inte kan hanteras effektivt genom ökad tillsyn kan komma att kräva regeländringar som bidrar till effektivare och bättre konkurrens. Marknader av särskild betydelse för enskilda hushåll är exempelvis livsmedelssektorn, banksektorn och delar av energimarknaden.

Vi vill se ett nytt generellt verktyg för att Konkurrensverket ska kunna säkerställa effektiv konkurrens i olika branscher. Den generella ansatsen skulle möjliggöra analys och åtgärder på marknader där konkurrensen inte fungerar effektivt vad gäller höga priser, sämre kvalitet eller begränsade valmöjligheter.

Vi vill förenkla för mindre företag att verka och växa med fler jobb som resultat. Det ska vara hög kvalitet på regelgivning och regeltillämpning, god service och ett bra bemötande från statliga och kommunala myndigheter, samt rimliga handläggningstider.

Regler ska vara proportionella och ändamålsenliga så att den administration som krävs för att följa regelverken minskar över tid. Regelförenklingsarbetet behöver tas vidare utifrån de mål som den socialdemokratiska regeringen beslutade 2021. Även service, bemötande och korta handläggningstider är av stor betydelse för ett konkurrenskraftigt företagsklimat. Digitaliseringens möjligheter behöver bättre tas tillvara för att förbättra servicen i den statliga förvaltningen. Regeringen bör också fortsätta att verka för att kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar ska öka i näringslivet. För mindre företag är också frågan om ett fungerande patentskydd av stor betydelse.

Företag måste även skyddas från osund konkurrens från oseriösa företag och personer som utnyttjar företag för brottslig verksamhet, ibland som en del av den grova organiserade brottsligheten. Ett viktigt område att växla upp insatserna kring är bekämpandet av ekonomisk brottslighet, penningtvätt och skatteflykt. Den brottsligheten undergräver välfärdsstaten, fräter på tilliten och hotar seriösa aktörer på marknaderna. De här typerna av brott är även nära knutna till annan kriminalitet, inom såväl organiserad brottslighet som arbetslivskriminalitet. Bolagsverket spelar en avgörande roll för att komma åt den organiserade brottslighetens ekonomi genom att fokusera på att motverka penningtvätt och bolagsmålsvakter samt stärka skyddet mot oseriösa bolag inom välfärden och andra sektorer. Vi socialdemokrater anser att regeringens uppdrag till Bolagsverket om att stärka myndighetens brottsförebyggande arbete är bra. Dock ser vi att det behövs mer resurser för att myndigheten ska kunna utföra sitt arbete. Regeringen bör komma med åtgärder som gör det svårare för de gängkriminella som i dagsläget använder företag som ett verktyg för att begå brott. Bland annat bör regeringen återinföra revisionsplikten, se över om fler brott ska leda till näringsförbud, utöka Bolagsverkets befogenheter och ställa högre krav på personlig inställelse. Vidare ser vi att Bolagsverket bör få ökade möjligheter till informationsdelning och samverkan med andra myndigheter och näringslivet för att kunna förhindra att oseriösa näringsidkare registrerar sina verksamheter.

Sveriges företagare ska kunna känna tillit till vårt trygghetssystem. Det behövs ett gott grundskydd för företagare. Det handlar i huvudsak om sjukförsäkring och föräldraförsäkring och om att skapa ett system för trygghet oavsett företagsform.

Kooperativt företagande

2025 har av FN proklamerats som Kooperationens år med underrubriken Kooperation bygger en bättre värld. Året är en unik chans att synliggöra den kooperativa

företagsformen, den potential som finns och den bredd av kooperativa företag som finns i Sverige. De 100 största kooperativa företagen i Sverige omsätter över 600 miljarder kronor årligen och sysselsätter cirka 100 000 människor. Trots sektorns storlek finns det i dag en ”aktiebolagsnorm” i samhället och en utbredd okunskap om den kooperativa företagsformen som hindrar skapandet av nya kooperativa företag. Kooperativt företagande skapar på ett unikt sätt robusta affärer och utveckling genom sin demokratiska affärsmodell.

År 2025 kommer Kooperation att uppmärksammas över hela världen. Kooperationens år ger en unik möjlighet att synliggöra framgångsrik kooperativ verksamhet och även att öka kunskapen om och stärka tillväxten av nya kooperativa företag i Sverige och skapa många nya jobb. Förra gången FN utropade Kooperationens år var 2012. Då tog regeringen via Tillväxtverket en aktiv roll för att uppmärksamma det kooperativa året. Till exempel gjorde Tillväxtverket en utlysning om 3 miljoner kronor för kunskaps-spridning om kooperativt företagande.

FN uppmanar samtidigt medlemsstaterna att främja kooperativt företagande och uppmärksamma denna globalt framgångsrika affärsmodell. År 2025 kommer en mångfald av aktiviteter ske under Kooperationens år såsom konferenser på kooperativa teman kopplade till ”en bättre värld”, ledarskap, finansiering med mera runt om i världen. Hittills har den svenska regeringen inte visat upp något initiativ eller någon satsning kopplat till Kooperationens år. Regeringen bör ta vara på detta tillfälle och verka för kunskaps-spridning och mer kooperativ företagsutveckling under FN:s kooperativa år 2025.

Gruv- och mineralpolitik

Sverige som gruvnation

Sverige som gruvnation vilar till stor del på järnmalmsproduktionen i Malmfälten och därför måste transporterna till och från Malmfälten säkerställas. Malmbanan, som sträcker sig från Luleå i Sverige till Narvik i Norge, är en av de viktigaste järnvägssträckorna i Sverige. Den spelar en avgörande roll för landets gruv- och stålindustri genom att möjliggöra transporter av järnmalm från gruvorna i Norrbotten till hamnar för vidare export till internationella marknader. Malmbanan är inte bara central för den svenska ekonomin utan även för regionen och dess utveckling. Under de senaste åren har Malmbanan blivit alltmer belastad på grund av den ökande efterfrågan på järnmalm och det växande behovet av effektiva och hållbara transporter. Den nuvarande enkelspåriga lösningen begränsar kapaciteten, skapar flaskhalsar och ökar risken för förseningar, vilket i sin tur påverkar Sveriges konkurrenskraft på den globala marknaden. För att möta framtidens krav och säkerställa att Sverige kan behålla sin starka position som exportnation är det nödvändigt att investera i Malmbanan.

EU:s råmaterialstrategi betonar vikten av att säkerställa tillgången till kritiska råmaterial, inklusive strategiska jordartsmetaller, för att stödja den gröna omställningen och Europas industriella konkurrenskraft. Sverige, med sina rika mineraltillgångar, spelar en nyckelroll i denna strategi. Genom att öka gruvbrytningen av dessa metaller kan vi inte bara bidra till EU-mål utan också skapa arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt i våra gruvregioner. Gruvkommuner står inför specifika utmaningar som kräver riktade insatser för att säkerställa en hållbar utveckling och god livskvalitet för

invånarna. Ökad gruvbrytning kommer att kräva statliga åtgärder för bättre infrastruktur, fler bostäder och mer utbildningsinsatser.

Koldioxidfri stålproduktion, batterifabriker, eldrivna tunga lastbilar och återvinning av gruvavfall skapar nu tusentals nya jobb i hela landet – bra jobb med svenska löner och kollektivavtal där arbetet med en trygg och god arbetsmiljö fortsätter även i den gröna industrin. Men för att klara klimatomställningen och öka den svenska konkurrenskraften behöver vi växla upp den gröna och digitala omställningen ännu mer. Vi behöver storsatsa på grön teknik och elektrifiering och se till att de nya jobb som klimatomställningen skapar hamnar i Sverige och inte i andra länder.

När det gäller de kritiska råvarorna är det stor brist i hela EU på både kunskap och anläggningar. Metallurgisk kompetens för kritiska råvaror finns bara delvis inom EU, och därför krävs det samordnade och kraftfulla satsningar på forskning och innovation, samt investeringar i nya anläggningar, för att möta behoven. Sverige har inga mineral-tekniska labb eller pilotanläggningar motsvarande de som finns i Finland (Metso, GTK) och Norge (Sintef/NTNU). Det nordiska samarbetet inom detta område behöver utvecklas.

I dag kontrolleras en stor del av de kritiska metaller och mineral som EU behöver av ett fåtal länder som genom sin kontroll kan påverka världsmarknadspriset. Vi har också sett rapporter om dåliga arbetsvillkor och barnarbete i gruvor i dessa länder.

Det finns gott om efterfrågade metaller som kobolt, grafit, nickel och koppar i Sverige. Metallerna finns både i marken och i gammalt gruvavfall. Bara LKAB kan producera motsvarande 30 procent av EU:s import av sällsynta jordartsmetaller från sitt gamla gruvavfall. För Sverige innebär det en möjlighet att bidra med metaller och mineral som framställs på ett mer hållbart, miljöanpassat och socialt ansvarsfullt sätt än i gruvor med stora miljöutsläpp och barnarbete. Men tillståndprocesserna för att ta hand om detta är i dag krångliga och oförutsägbara och riskerar att ta lång tid. Det behöver säkerställas att samhällsviktig verksamhet som inte kan lösas på annat sätt ges nytt tillstånd som ska gälla högst fem år men kunna förlängas med två år. Det ska kunna ges även om tidigare tillstånd saknas och om frågan prövas i domstol samtidigt.

Kritiska och strategiska råmaterial – viktiga för grön omställning

De flesta kritiska råmaterial och strategiska råmaterial är kopplade till s.k. bärande metaller eller huvudmetaller som nickel, zink, järn, guld och koppar. Att utvinna kritiska metaller som biprodukter är inte bara resurseffektivt, utan produktionen blir också mindre känslig för marknadsmanipulation och instabila marknader som ofta är förknippade med kritiska råmaterial och strategiska råmaterial.

Varje utvinning börjar med prospektering. Vi ser nu hur vi behöver öka intresset för ny prospektering i Sverige. Prospektering är avgörande för att trygga framtidens försörjning av kritiska och strategiska råmaterial. Här är SGU:s Malåkontor ett avgörande nav för svensk gruvnäring – framför allt för prospektering. Det är där den första kontakten med Sverige ofta sker för prospekteringsbolag. I Malå finns Sveriges borrhärnarkiv och kunskap från många års historiska prospekteringsinsatser. Det här är verksamhet som skulle behöva stärkas upp, inte minst med ett ökande intresse för tryggad försörjning av metaller och mineral inom EU och i det rådande säkerhetspolitiska läget. Sverige kan och ska bidra till den ökade efterfrågan på kritiska metaller, både genom ökad gruvbrytning och förbättrade processer för återvinning. Utvinning av metaller och mineral från såväl primära som sekundära källor med särskilt fokus på

innovationskritiska metaller och mineral behöver öka och regeringen bör bl.a. låta utreda ett snabbspår för brytning av kritiska jordartsmetaller.

EU-kommissionen har nu tagit fram den s.k. kritiska råmateriallistan så att den även omfattar strategiskt viktiga råmaterial. Förordningen som styr detta får dock inte försämrade villkoren för utvinning, förädling och återvinning av andra råmaterial än de som klassificerats som kritiska eller strategiska. Det är viktigt att kontinuerligt utveckla listan och även inkludera basmetaller samt att förordningen förbättrar villkoren för utvinning, förädling och återvinning av andra råmaterial än de som klassificerats som kritiska eller strategiska.

Effektivare och snabbare tillståndsprocesser

Kontakter mellan företag och myndigheter behöver förenklas och hela arbetet bli mer lösningsorienterat. Vi behöver färre byråkratiska hinder som komplicerar tillståndsprocesserna och gör dem långsamma. En instans som kan granska och bedöma om en miljökonsekvensbeskrivning är komplett bör införas så att miljöprövning i domstol kan påbörjas när fullgott underlag är tillgängligt.

För att underlätta utvinningen av strategiska jordartsmetaller föreslår vi ett snabbspår med en väg in till regelverk och tillståndsprocesser. Målet är att göra dessa processer snabbare och mer förutsägbara utan att kompromissa med miljöskydd och sociala rättigheter.

Något vi bedömer som centralt för att effektivisera tillståndsprocesserna är Miljöprövningsutredningens förslag om att ändringstillstånd bör vara huvudregel och att fler verksamheter ska kunna ändra sina tillstånd på ett lättare sätt. Vi menar att det med den nyligen föreslagna lagtexten finns en uppenbar risk att nuvarande förhållanden i stort sett vidmakthålls, dvs myndigheternas bedömningar blir fortsatt styrande för när det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändring av verksamheten. I förlängningen torde detta innebära att de önskade effektiviseringarna av tillståndsprocesserna uteblir, med uteblivna eller försenade investeringar som följd. Samma restriktiva tolkning som görs i dag menar vi därför kommer att fortsätta att tillämpas. Vi menar i stället att genom att Miljöprövningsutredningen har berett frågan om ändringstillstånd så finns det tillräckligt underlag för ett regeringsförslag i enlighet med utredningens förslag.

En annan viktig del i en effektiv tillståndsgivning är bra samrådsprocesser mellan de som ansöker om tillstånd och myndigheterna. I dag finns det ibland brister såväl hos myndigheter som hos sökande företag som leder till att tillståndsgivningen drar ut på tiden.

Lex Cementa

Den socialdemokratiska regeringen gav ett tillfälligt tillstånd till Cementa för fortsatt brytning i Slite. För att undvika att Sverige hamnar i situationer där verksamheter som är samhällsviktiga ska en permanent möjlighet för regeringen att tillståndspröva sådan verksamhet införas. Regeringen har ytterligare förstärkt behovet genom att neka tillstånd till två andra ansökningar om kalkbrytning, i Norrbotten respektive Värmland.

Ökad cirkularitet

Cirkulär och ökad återanvändning av metaller är viktigt ekonomiskt och miljömässigt. Vi vill att regeringen utarbetar och implementerar tydliga regelverk och insamlings-system för att öka återvinningen av basmetaller. Detta kan inkludera krav på producentansvar och etablering av effektiva återvinningsstationer. Det bör vara en del i en uppdaterad mineralpolitisk strategi.

Höga miljökrav och hänsyn till klimat- och samhällsnytta

Socialdemokraterna värnar självklart fortsatt höga svenska miljökrav. För en hållbar försörjning av metaller och mineral måste dock större hänsyn tas till klimatnyttan och dess samhällsnytta. En större andel av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar bör komma hela landet till del. De regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral bör ses över.

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse både för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet och för att klara den globala klimatkrisen. Kan vi bidra än mer med metaller och mineral producerade under goda arbetsvillkor och skydd för miljön, i stället för råvaror producerade med barnarbete och låga miljökrav, ska vi göra det. Men vi ska aldrig tumma på våra höga miljöambitioner – de är en konkurrensfördel för Sverige och våra företag. Givet att gruv- och mineralfrågor får en allt större betydelse och att området är i förändring, inte minst på grund av ett ökat intresse från EU, bör den svenska mineralstrategin uppdateras. Det är av stor betydelse att regeringen på ett samlat sätt beskriver sin strategi för att ta vara på de goda svenska förutsättningarna och värnar svenska nationella intressen i mineralpolitiken. Strategin bör även inkludera prospektering och strategiska råmaterial.

Immateriella rättigheter

Under de senaste decennierna har grunden för världsekonomin börjat skifta från fysiska till immateriella tillgångar. En stor del av det ekonomiska värdet som skapas i dag är immateriellt och uppstår i form av nya uppfinningar, affärsidéer, musik, film och design. Vi lever i en modern kunskapsekonomi där kunskapsbaserade tillgångar såsom upphovsrättigheter, varumärken och patent har blivit allt viktigare för företag och för samhället i stort. I dag står näringar som intensivt utnyttjar immateriell egendom för fler än vart tredje arbetstillfälle och för ungefär 40 procent av Sveriges BNP. Mot denna bakgrund är det av yttersta vikt att vi i Sverige tar tillvara våra immateriella tillgångar på bästa möjliga sätt.

Upphovsrätten

En fungerande upphovsrätt är avgörande för ett dynamiskt kulturliv, fler svenska jobb och en starkare svensk export. Detta gäller inte minst i ljuset av att de kulturella och kreativa näringarna ökar, vilka nästan uteslutande producerar varor och tjänster av immateriellt värde. Därtill kommer att upphovsrätten även påverkar företagsinvesteringar och digitala innovationer i allt större utsträckning. Vi socialdemokrater har sedan dag ett stått upp för en modernisering av upphovsrätten, eftersom det är en förutsättning för att regelverket ska fungera i ett alltmer digitaliserat samhälle. Detta kräver ytterligare anpassningar till den tekniska utvecklingen och utvecklingen inom AI. Vidare är det

viktigt att säkerställa att upphovspersoner och utövande konstnärer får ta del av de ekonomiska värden som genereras vid användningen av deras verk, eftersom utvecklingen på den digitala marknaden har gjort det svårare för dem att få skälig ersättning för och insyn i nyttjandet av deras verk.

Varumärkes- och mönsterrätten

På dagens konkurrensutsatta marknad har varumärkes- och mönsterrätten kommit att bli allt viktigare. Ett varumärke representerar ofta stora delar av ett företags upparbetade värde och är därför mycket värdefullt. Det varumärkesrättsliga skyddet är i huvudsak harmoniserat inom EU och har nyligen genomgått en reform för att anpassas till en ny teknisk verklighet, vilket är positivt. Vi socialdemokrater ser även positivt på den översyn som görs av EU:s formskyddsregler i syfte att harmonisera och modernisera mönsterrätten. Med det sagt vill vi se ett starkare skydd för reservdelar då det är av central betydelse för den svenska fordonsindustrin.

Patenträtten

Patenträtten är grundläggande för att företag och andra ska våga och vilja investera i forskning och innovation. Genom ett fungerande patenträttsligt skydd ges företag samt forskare förutsättningar att exploatera och kommersialisera sina innovationer både nationellt och internationellt, vilket skapar tillväxt och nya jobb. Patenträtten spelar vidare en viktig roll i industrins gröna omställning, eftersom den skapar förutsättningar för att utveckla klimatsmarta tjänster och grön teknik. Flera länder har i dag initierat olika program för snabbare handläggning och beslut när det kommer till patentansökningar inom grön teknik. Vi socialdemokrater vill utreda förutsättningarna för hur ett sådant snabbspår för grön teknik skulle kunna utformas i Sverige. Små och medelstora företag samt enskilda forskare har i dag begränsade möjligheter att försvara sina patent i domstol till följd av höga processkostnader, vilket innebär att deras möjligheter att exploatera och kommersialisera sina innovationer kraftigt reduceras.

Därför har vi socialdemokrater i regeringsställning genomfört en domstolsreform för att öka förutsebarheten och minska kostnaderna för mindre innovatörer. Vi har även drivit på arbetet för ett enhetligt patentsystem på EU-nivå, vilket gör det enklare och billigare för svenska innovatörer att ta tillvara sina idéer. Därutöver vill vi socialdemokrater utreda förutsättningarna för en frivillig privat försäkring mot patentinfrång. En sådan försäkring skulle sannolikt fungera avskräckande för potentiella patentinfrångsgörare samt öka intresset för patentering bland små och medelstora företag.

En offensiv innovationsstrategi

För oss socialdemokrater är det av yttersta vikt att vi inte glömmer bort immaterialrättens betydelse för svensk innovationspolitik. Vi behöver immaterialrätten för att möta nutida och framtida utmaningar, inte minst när det kommer till den gröna omställningen. Ett fungerande immaterialrättsligt skydd är avgörande för att svenska företag ska kunna bidra med framtidens klimatsmarta lösningar. Vi socialdemokrater är stolta över att Sverige är en av världens främsta innovationsnationer, men det finns flera områden där vi riskerar att halka efter. Den globala konkurrensen om att utveckla innovativa och hållbara lösningar hårdnar och länder tävlar om att ta ledande positioner inom klimatomställningen. Det är därför hög tid att ta fram en offensiv innovationsstrategi för att

klara den gröna omställningen, stärka svensk konkurrenskraft och skapa nya jobb i hela landet. En sådan strategi finns i flera av våra grannländer och efterfrågas av näringslivet och andra aktörer i Sverige.

Öka kunskapen om immaterialrätt

För att säkra Sveriges innovationsledarskap måste kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång öka, framför allt bland små och medelstora företag och inom universitets- och högskolevärlden. De mindre innovatorerna saknar ofta grundläggande kunskaper om hur, var och när innovationer ska skyddas. Dessutom bör kunskapen om hur immateriella tillgångar ska hanteras även öka inom ramen för offentlig upphandling. Mot denna bakgrund vill vi se över förutsättningarna för att inrätta ett nationellt kompetenscentrum enligt finsk modell. Genom ett sådant centrum skapas en kunskaps-hubb som inte bara medför hög kvalitet på våra forskningsinsatser utan också bidrar till att höja kompetensen i hela samhället.

Öka användningen av patentinformation

Det är hög tid att vi börjar använda patentinformation på ett strategiskt och systematiskt sätt för att öka utväxlingen av våra innovationssatsningar. Med hjälp av denna enorma informationskälla kan vi undvika dubbelforskning, påskynda utvecklingen av nödvändiga innovationer och analysera utvecklingstendenser runt om i världen. Genom att använda patentinformation i forskning och beslutsfattande kan vi avgöra var Sverige har störst möjlighet att konkurrera och bidra med nya klimatsmarta lösningar. För oss socialdemokrater handlar det om att satsa forskningsmedel där de gör störst nytta. I detta sammanhang utgör Patentstyret i Norge, som gör djupgående patentanalyser varje år, en förebild.

Öka anpassningen till AI och digitalisering

Utvecklingen inom AI och digitalisering går snabbt och det immaterialrättsliga skyddet halkar av naturliga skäl efter. Den nya tekniska verkligheten gör att befintliga utmaningar kopplade till de immateriella rättigheterna blir än större. Därför är det viktigt att regelverket moderniseras och harmoniseras för att kunna hålla jämna steg med utvecklingen.

Öka insatserna mot immaterialrättsintrång

För att sätta stopp för det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter behöver vi göra mycket mer, både nationellt och inom EU. Det gäller oavsett om det handlar om exempelvis illegal IPTV, varumärkesförfalskning eller piratkopiering av film och dataspel. Alla former av intrång i immateriella rättigheter är stöld. Även om varje enskilt intrång kan låta harmlöst handlar det om miljardbelopp som omsätts illegalt och som flödar in i organiserad kriminell verksamhet. Konsekvenserna blir uteblivna skatteintäkter, förlorade svenska arbetstillfällen och företag samt kultur-skapare som tvingas att lägga ned. Det har vi inte råd med. Vi socialdemokrater är stolta över de straffskärpningar som vi har genomfört i regeringsställning när det kommer till de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång. Nu krävs det att Sverige, liksom flertalet andra länder inom EU, gör det enklare att stoppa illegala tjänster. Vidare krävs

stärkta insatser för att öka kunskapen och medvetenheten om immaterialrättsliga intrång och deras konsekvenser.

Handelspolitik

Handelspolitiken handlar för oss socialdemokrater om att bygga ett starkare välfärds-samhälle. I en liten och exportberoende ekonomi som Sverige är handeln med omvärlden avgörande för att skapa jobb, tillväxt och välstånd. Svensk export är, och har historiskt varit, en av de bärande pelarna i vår ekonomi. Vår export står för nästan hälften av Sveriges BNP och innebär att ungefär 1,5 miljoner svenskar har ett jobb att gå till. Svensk arbetarrörelse har en lång tradition av att främja handel och motverka protektionism, eftersom en fri och rättvis handel ligger i löntagarnas intresse. Tillsammans med en stark fackföreningsrörelse skapar det jobb med anständiga arbetsvillkor, lyfter människor ur fattigdom och bidrar till en hållbar ekonomisk utveckling. Sverige har återkommande gånger visat att det är möjligt att förena en fri och öppen handel med bland annat ett starkt skydd för arbetstagares rättigheter och högt ställda klimatmål. På så sätt hänger vår ekonomiska politik, starka välfärd och tro på frihandel ihop. Exporten och den gröna omställning som svensk industri genomför är ett av våra främsta bidrag till klimatomställningen. Sverige har en unik möjlighet att ta en ledande roll i det globala klimatarbetet genom att sprida våra klimat- och miljövänliga lösningar. Därför är handelspolitiken för oss socialdemokrater även ett av våra viktigaste verktyg för att bidra till en mer hållbar omvärld. I ett läge med ökad protektionism, pågående handelskonflikter och geopolitiska spänningar behövs mer internationellt samarbete – inte mindre. Därför är det viktigare än på länge att Sverige är en stark röst för en fri, hållbar och rättvis internationell handel.

En fri, hållbar och rättvis handel

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att den globala handelns fördelar måste kunna komma alla till del. Därför bör målet för handelspolitiken vara en rättvis handel. Sverige måste stå upp för en handelspolitik som värnar bland annat miljö, klimat, social trygghet, arbetstagares rättigheter, hälsa samt djurvälstånd. Sverige ska även stå upp för en feministisk handelspolitik, det vill säga en handelspolitik som tjänar män och kvinnor lika väl.

Minst lika angeläget är att denna politik bidrar till att nå Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling samt uppfyllandet av Parisavtalet. Sverige ska vara en global föregångare när det kommer till att exportera klimatvänliga lösningar. En väsentlig del i det arbetet är att verka för att internationella hinder för klimatsmarta varor och tjänster tas bort, att investeringar i klimatvänlig teknik underlättas och att spridningen av klimatvänlig teknik över gränserna främjas.

Genom det globala partnerskapet Global Deal kan Sverige verka för en global handel som stärker den sociala dialogen, ökar takten i klimatomställningen och bidrar till anständiga arbetsvillkor för arbetstagare runt om i världen. Därför är det viktigt att Sverige går i spetsen för att utöka och utveckla Global Deal, bland annat genom att lyfta initiativet i bilaterala kontakter och tillföra mer resurser.

Ett starkt multilateralt handelssystem

De ökade protektionistiska strömningarna i omvärlden har satt Världshandelsorganisationens (WTO) förmåga att upprätthålla globala spelregler på prov. WTO måste stärkas och moderniseras för att kunna möta de utmaningar som det multilaterala handelssystemet står inför. Det är en förutsättning för att kunna skapa förutsägbarhet samt lika och rättvisa villkor i den globala handeln. Vidare bör det understrykas att WTO spelar en central roll för att stödja den globala klimatomställningen genom att klargöra hur investeringar kan främjas på ett sätt som inte snedvrider handel och genom att skärpa reglerna för subventioner som skadar handeln.

Stärkt konkurrenskraft inom EU och den inre marknaden

Sverige måste vara en tydlig röst inom EU för att stärka konkurrenskraften och utveckla den gränsöverskridande handeln. EU:s inre marknad måste fortsätta utvecklas och fördjupas för att den ska fungera väl, även i tider av kris. Att undanröja handelshinder, stärka efterlevnaden av existerande regler och anpassa den inre marknaden till nya förutsättningar är avgörande för den fria rörligheten samt för genomförandet av den digitala såväl som den gröna omställningen. Mot denna bakgrund bör Sverige verka för att varje medlemsstat inrättar ett nationellt kontor för den inre marknaden.

EU:s frihandelsavtal och andra former av samarbete med partnerländer bör fortsätta utvecklas för att accelerera den gröna omställningen. För oss socialdemokrater är det tydligt att vägen framåt för den gröna omställningen i Europa är ökad handel, investeringar och innovation – inte så kallade subventionsrace.

EU:s medlemsländer måste stå enade i stödet till Ukraina, även på handelsområdet. Vi socialdemokrater vill att Sverige och EU stärker handeln med Ukraina och att såväl svenska som europeiska företag ges goda förutsättningar för att delta i Ukrainas uppbyggnad. Lika angeläget är det att hålla det ekonomiska trycket uppe på Ryssland och strypa Putins krigskassa. Därför krävs det krafttag för att stoppa kringgåendet av EU:s sanktioner mot Ryssland. Regeringen behöver agera omgående för att dessa kringgåenden ska upptäckas tidigare, förhindras oftare och straffas hårdare. Vi har presenterat ett paket av förslag och tillför ökade medel till Kommerskollegium för att stärka arbetet.

Fler frihandelsavtal för ökad tillväxt

Vi socialdemokrater vill se fler frihandelsavtal för att stärka tillväxten och motståndskraften i våra ekonomier. Vi behöver fortsätta bygga öppna, robusta och hållbara handelsförbindelser med omvärlden. Därför bör Sverige verka för att fler strategiskt viktiga frihandelsavtal ingås inom WTO och EU samt för att pågående förhandlingar om frihandelsavtal förs i hamn. Sverige bör även verka för att EU närmar sig länderna runt Stilla havet genom att ansluta sig till frihandelsavtalet CPTPP (Comprehensive Trans-Pacific Partnership).

För att åstadkomma en mer rättvis global handel, i enlighet med vad som anförs ovan, bör Sverige verka för att det ställs sociala och klimat- och miljömässiga krav i frihandelsavtal. Det handlar bland annat om att värna miljö, klimat, social trygghet, arbetstagares rättigheter, hälsa samt djurvälstånd. Därutöver bör Sverige i förhandlingar om nya frihandelsavtal verka för genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet samt att internationella hinder för klimatsmarta varor och tjänster tas bort, att investeringar i

klimatvänlig teknik underlättas och att spridningen av klimatvänlig teknik över gränserna främjas.

Därtill kommer att Sverige bör verka för att stärka genomförandet och efterlevnaden av hållbarhetskapitel i EU:s frihandelsavtal. Vi socialdemokrater anser att dessa kapitel bör utvecklas och att det bör finnas sanktionsmöjligheter som kopplas till de åtaganden som ställs upp i handelsavtalens hållbarhetskapitel.

En exportstrategi för fler jobb

Svensk export är en av de bärande pelarna i vår ekonomi. Vår export är grundläggande för utbyte av varor och tjänster, men också för att människor ska kunna bo, leva och jobba i hela landet. Export av varor och tjänster ger dessutom Sverige en unik möjlighet att minska den globala miljöpåverkan. Därför krävs fortsatta satsningar för att exportera innovativa, hållbara och klimatvänliga produkter.

Ungefär 70 procent av Sveriges export går till EU:s inre marknad, men det är på tillväxtmarknaderna som den största delen av världens tillväxt förväntas ske under de närmaste åren. Svenska företag måste därför i större utsträckning exportera till marknader utanför Europa. Den gemensamma samarbetsstrukturen Team Sweden, som syftar till att stödja näringslivets internationalisering, bör fortsätta utvecklas och stärkas. Det gäller inte minst Business Sweden, som spelar en avgörande roll när det kommer till svenskt export- och investeringsfrämjande.

En stor del av de nya jobben skapas i små och medelstora företag i hela landet. Det statliga exportfrämjandet spelar en central roll för att dessa företag ska kunna växa och ta steget ut på den internationella marknaden, oavsett var i landet och i vilken bransch de befinner sig. Genom att utveckla satsningen på regionala exportcentrum och öka samarbetet mellan aktörerna inom regional exportsamverkan kan mindre företags internationaliseringsbehov mötas på ett bättre sätt.

Sveriges innovationsledarskap måste användas för att stärka näringslivets exportförmåga och internationella konkurrenskraft. För att svenska företag ska kunna kliva upp i de globala värdekedjorna krävs samarbeten med internationellt ledande forsknings- och innovationsmiljöer samt en förmåga att attrahera internationell spetskompetens och internationella investeringar. Rätt nyttjat ger Sveriges starka varumärke som framstående innovationsland stora möjligheter att utveckla strategiskt betydelsefulla relationer och innovationssamarbeten. Genom dessa samarbeten kan hållbara och klimatsmarta lösningar utvecklas samtidigt som marknadstillträde för svenska företag underlättas. Samverkansprogrammen bör ges en internationell dimension i syfte att underlätta internationellt innovationssamarbete på relevanta marknader som långsiktigt stödjer svenska företags marknadstillträde, stärker deras position i globala värdekedjor samt ökar Sveriges attraktionskraft för investeringar och spetskompetens. Sverige bör dessutom positioneras och marknadsföras som ett förstahandsval för globala aktörer vad gäller etableringar, investeringar och forsknings- och innovationssamarbeten inom life science-sektorn. För att stärka det svenska innovationsledarskapet krävs det även att vi ökar exportfrämjandet av kunskapsintensiva tjänster.

Utländska investeringar bidrar till jobb, tillväxt och konkurrenskraft. Hälften av den svenska exporten kommer från utlandsägda företag som investerat i Sverige och nästan hälften av de privata investeringarna inom forskning och utveckling görs av utlandsägda företag. Digitaliseringen, regionaliseringen av globala värdekedjor och kraven på ökad hållbarhet ökar Sveriges attraktionskraft för avancerad produktion med innovativa

metoder. Det finns stora möjligheter att främja expansion av högkvalitativa verksamheter som redan finns i Sverige, i synnerhet av strategiskt viktiga företag på landsbygd och glesbygd. Främjandet av utländska investeringar bör fokuseras på investeringar med särskilt hög potential och kvalitet att tillföra nya arbetstillfällen, kapital, kunskaper eller nya marknader i hela landet. Samtidigt är det viktigt med ett granskningsystem för att vid behov kunna förhindra utländska direktinvesteringar som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige.

Fredrik Olovsson (S)

Monica Haider (S)

Marianne Fundahn (S)

Aida Birinxhiku (S)

Mattias Jonsson (S)

Isak From (S)

Daniel Vencu Velasquez Castro (S)